

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԵՎ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ՏԱՐԻՔ ՑՈՒՅՑ ՏՎՈՂ ՄԻԱՎՈՐՆԵՐԻ
ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ՍԱՆԴՂԱԿՆԵՐԻ

ՄԱՐԻԱՍ ԱԴԱՍՅԱՆ

Ժամանակը և վերջինիս մասին պատկերացումները կարող են տարբեր կերպ դրսևորվել մարդու կյանքում: Ժամանակի այդպիսի դրսևորումներից է մարդու կյանքի տևողությունը՝ տարիքը: Յուրաքանչյուր ազգամշակույթում գոյություն ունի տարիքային խմբերի ավանդական դասակարգում, որը կարող է տարբերվել մյուս երկրներում առկա տարիքային դասակարգումներից: Հոդվածում ներկայացված է անգլերեն և հայերեն լեզուների տարիքային միավորների դասակարգումը՝ նշված լեզվամշակույթների ընդհանուր տարիքային սանդղակներին համապատասխան:

Բանալի բառեր - «տարիք» իմաստային դաշտ, տարիքային խմբերի դասակարգումներ, տարիքային պարբերացում, իմաստային տարբերակվածություն/չտարբերակվածություն, թվային համապատասխանություն/անհամապատասխանություն

Առհասարակ աշխարհում անհատին որպես հասարակության անբաղկատելի մաս դիտարկելու, նրան այդ հասարակությանը ամբողջապես դասելու և հասարակության մեջ նրա դիրքը արժևորելու կարևոր գործոններից է տվյալ մարդու տարիքը: «Տարիք» հասկացության ուսումնասիրությունը կարևորվում է հոգեբանության և կենսաբանության մեջ, ֆիզիոլոգիայում, սոցիոլոգիայում և մի շարք այլ գիտություններում, քանի որ այն մշտապես ուղեկցում է մարդուն և կապված է նրա ֆիզիկական և հոգեկան զարգացման, նրա գործունեության և մարդաշխարհի հարաբերության հետ: Հոդվածը նվիրված է անգլերենի և հայերենի «տարիք» իմաստային դաշտի զուգադրական վերլուծությանը:

Աշխատանքում առաջադրվել և լուծում են ստացել հետևյալ խնդիրները՝

- ըստ բացատրական բառարանների՝ դուրս բերել անգլերենի և հայերենի տարիք ցույց տվող միավորները,
- ներկայացնել տարիքային խմբերի ավանդական դասակարգումները հայկական և անգլոամերիկյան ազգամշակույթներում,
- բառարաններից առանձնացված միավորները դասակարգել ըստ տարիքային պարբերացումների և ներկայացնել այդ պարբերացումների համապատասխանությունները լեզուներում:

Վերլուծության ընթացքում վերոնշյալ խնդիրների լուծման համար կիրառվել են լեզվաբանական հետազոտության հետևյալ մեթոդները՝ համեմատական, զուգադրական, տիպաբանական, նկարագրական, վերլուծական:

Նշենք, որ աշխատանքում ներառված են հայերենի և անգլերենի տարիքի բացատրական բառարաններից դուրս բերված միայն ուղիղ իմաստ ունեցող միավորները. դրանցում տեղ չեն գտել տարիքի փոխաբերական իմաստներով բառերը: Հավելենք նաև, որ հետազոտության շրջանակներում ուսումնասիրվել են ոճական տարբեր արժեքներ ունեցող և խոսքային տարբեր ոճերին պատկանող, ինչպես նաև հնացած կիրառությամբ միավորները՝ հայերենում 58, անգլերենում 33 միավոր:

Յուրաքանչյուր ազգամշակույթում գոյություն ունի տարիքային խմբերի ավանդական դասակարգում, որը կարող է տարբերվել այլ երկրներին տարիքային դասակարգումներից:

Հայաստանում 1965 թ.-ից մինչ օրս ընդունված է տարիքային աճման ու զարգացման հետևյալ պարբերացումը՝

1. *Նորածին (1–10 օրական)*
2. *Կրծքային տարիք (10 օրականից մինչև 1 տարեկան)*
3. *Մանկություն՝ իր երեք ենթախմբերով (վաղ, առաջին, երկրորդ) (1–12 տարեկան)*
4. *Դեռահաս հասակ (13–16 տարեկան)*
5. *Պատանեկան հասակ (17–21 տարեկան)*
6. *Չափահաս տարիք՝ իր երկու ենթախմբերով (առաջին և երկրորդ փուլեր) (22–60 տարեկան)*
7. *Տարեց հասակ (61–74 տարեկան)*
8. *Ծերունական տարիք (75 տարեկան և ավելի)¹:*

Անգլիական և ամերիկյան մշակույթներում, բնականաբար, այս սանդղակը հաճախակի թարմացվում է հենվելով տարբեր հետազոտությունների և գիտնականների տեսակետների վրա: Սույն աշխատանքում քննության առարկա է «*The American Journal of Clinical Nutrition*» ամսագրում 2006 թ. հրատարակված «*The Human Life Cycle*» կոչվող հոդվածը, որը համակողմանիորեն ներկայացնում է մարդկային կյանքի աճման և զարգացման տարիքային սանդղակը՝

1. *Pregnancy*
2. *Infant (0–12 months)*
3. *Toddler (1–3 years)*
4. *Child (4–8 years)*
5. *Puberty (9–13 years)*
6. *Adolescent (14–18 years)*
7. *Adult (19–30 years)*
8. *Middle adult (31–50 years)*
9. *Senior years, or old age (51+ years)²:*

Նշենք, որ այս սանդղակը մինչ օրս կիրառվում է տարբեր հետազոտություններում:

Հետաքրքիր է համեմատել անգլոամերիկյան և հայկական մշակույթ-

¹ Տե՛ս «Հայկական սովետական հանրագիտարան», Եր., 1985, էջ 615:

² [https://med.libretexts.org/Bookshelves/Nutrition/Book%3A_An_Introduction_to_Nutrition_\(Zimmerman\)/12%3A_From_Pregnancy_to_the_Toddler_Years/12.02%3A_The_Human_Life_Cycle](https://med.libretexts.org/Bookshelves/Nutrition/Book%3A_An_Introduction_to_Nutrition_(Zimmerman)/12%3A_From_Pregnancy_to_the_Toddler_Years/12.02%3A_The_Human_Life_Cycle)

ներում առանձնացված տարիքային պարբերացումները, քանի որ այս շրջանները կարծես թե այնքան էլ չեն համընկնում: Ուշագրավ է, որ անգլերենի և հայերենի տարիքային խմբերը տարբերվում են կյանքի փուլերի քանակով. անգլերենում դրանք ինն են, իսկ հայերենում՝ ութը: Հարկ է նշել, որ ամերիկյան սանդղակն առանձնացնում է հղիությունը (Pregnancy) որպես տարիքային պարբերացում, քանի որ սանդղակն անդրադառնում է առհասարակ մարդկային կյանքի աճմանն ու զարգացմանը: Սակայն, քանի որ և՛ հայկական, և՛ անգլիական, և՛ ամերիկյան մշակույթներում մարդկային տարիքը հաշվվում է լույս աշխարհ գալու պահից, մենք դուրս ենք թողնում ներարգանդային կյանքի ժամանակային փուլերն արտահայտող բժշկականաբանական եզրույթների ուսումնասիրությունը:

Հայկական մշակույթում *նոքածին* է համարվում մինչև 10 օրական երեխան, ավելին՝ այստեղ առանձնացվում է *Կրծքային տարիքը*՝ 10 օրականից մինչև 1 տարեկան երեխա, ինչն անգլոամերիկյան մշակույթում բացակայում է: Իսկ անգլերենի *Infant* պարբերացմանը համապատասխանում է զրոյից 12 ամսականը, որը փաստորեն համապատասխանում է հայերենի *Նոքածին* և *Կրծքային տարիք* խմբերին միաժամանակ: Ուստի նպատակահարմար ենք համարել հայերենի այս երկու պարբերացումները միավորել՝ դրանցում ավելի հեշտությամբ միավորներ տեղավորելու միտումով:

Եթե զուգադրենք ուսումնասիրվող լեզուների տարիքային պարբերացումները՝ հաշվի չառնելով դրանց թվային նշումները, կստանանք հետևյալ համարժեք զույգերը՝ *Infant/Նոքածին*, *Child/Մանկություն*, *Adolescent/Դեռահաս հասակ*, *Adult/Չափահաս տարիք* և *Senior years, or old age/Sւրեց հասակ* կամ *Ծերունական տարիք*: Հետաքրքրական է, որ անգլերենի *Senior years, or old age* խումբը ունի երկու անվանում (*Senior years* և *old age*), որոնց համար առանձնացվում է միայն մեկ պարբերացում: Իսկ հայերենում առանձնացվում է երկու անվանում և երկու առանձին պարբերացում՝ համապատասխանաբար՝ *Sւրեց հասակ* և *Ծերունական տարիք*: Ստացվում է, որ անգլերենի *Senior years, or old age* և հայերենի *Sւրեց հասակ* և *Ծերունական տարիք* խմբերը լիարժեքորեն համընկնում են:

Անգլերենի *Toddler*, *Puberty* և *Middle adult* խմբերը չունեն իրենց համարժեքները հայերենում, իսկ հայերենի *Պատանեկան հասակ* խումբն էլ չունի իր համարժեքը անգլերենում: Անգլերենի դեպքում *Middle adult* պարբերացումը կարելի է համապատասխանեցնել հայերենի *Չափահաս տարիք* խմբին, քանի որ վերջինս ներառում է անգլերենի *Middle adult* պարբերացման համար տրված տարիքային սահմանը՝ 31-ից 50 տարեկան: Բացի այդ՝ *Middle adult* (*միջին չափահասություն*) արտահայտությունը ևս վերաբերում է չափահաս տարիքին: Ավելին՝ համաձայն հայերենում առանձնացված սանդղակի՝ *Չափահաս տարիքը* տրվում է

իր երկու ենթախմբերով (առաջին և երկրորդ փուլեր), որոնց համար, սակայն, բացակայում է թվային առանձին տարբերակումը. ամբողջ չափահասության համար առանձնացվում է 22–60 տարեկանը: Հետևաբար, կարող ենք ասել, որ անգլերենի *Adult* և *Middle adult* խմբերը լիովին համընկնում են հայերենի *Չափահաս տարիք* պարբերացմանը:

Հայերենի *Պատանեկան հասակ* պարբերացման դեպքում խնդիրը կարելի է լուծել՝ թարգմանելով անգլերենի *adolescent* միավորը: Հ. Ա. Ասմանգույանի և Մ. Բ. Հովհաննիսյանի Անգլերեն-հայերեն բառարանում միավորը թարգմանված է միաժամանակ որպես *դեռահաս* և *պատանի*³: Այսպիսով, թարգմանության միջոցով կարողացանք ցույց տալ, որ անգլերենի *Adolescent* տարիքային պարբերացումը իմաստային տեսանկյունից համարժեք է հայերենի *Դեռահաս հասակ* և *Պատանեկան հասակ* տարիքային խմբերին:

Ստացվեց, որ հայերենում չեն առանձնացվում միայն *Toddler` նոր քայլել սկսող երեխա* և *Puberty` սեռական հասունություն* կոչվող տարիքային փուլերը: Հետևաբար, կարող ենք եզրակացնել, որ անգլերենի տարիքային խմբերն ավելի մանրամասն են և տարբերակված, ներկայացնում են տարիքային փուլերը՝ առանձնացնելով նույնիսկ մարդու ֆիզիկական հասունացումը: Հետաքրքրական է, որ անգլերենի հենց այս խմբերը ամենանոսրն են միավորների թվի առումով (տե՛ս աղյուսակ 1)՝ ընդամենը մեկական միավոր, այսինքն՝ մարդու ֆիզիկական հասունությունը անգլերենում նկարագրվում է ոչ թե հոմանշային շարքերով, այլ ուղղակի կոնկրետ միավորով:

Նշենք, որ խմբերում ներառված են միայն անգլերենի և հայերենի «տարիք» իմաստային դաշտի գոյականներն ու ածականները, քանի որ և՛ անգլերենում, և՛ հայերենում մյուս խոսքի մասերը սերում են այս երկու հիմնական խոսքի մասերից, և, փաստորեն, դրանց նշանակությունները գրեթե նույնն են:

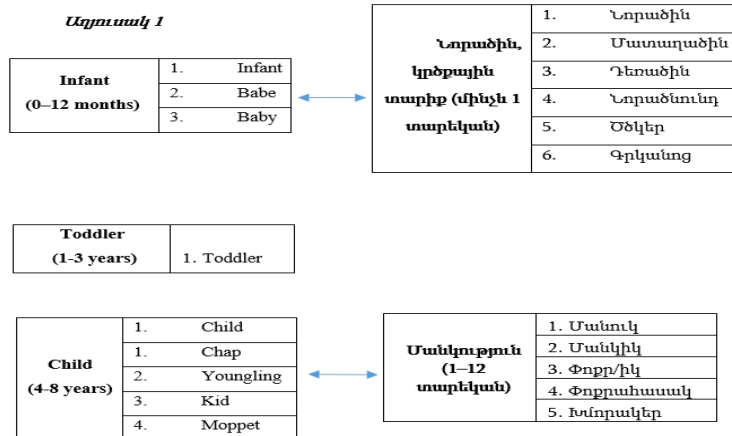
Այնուամենայնիվ, երկու լեզուներում էլ հայտնաբերվել է մեկական բացառություն: Այս առումով հետաքրքրական է քննել անգլերենի *minor* միավորը, որը բառարանում ներկայացվում է միաժամանակ որպես ածական, գոյական և բայ⁴: Մական *minor* միավորի միայն գոյականն է, որ ունի տարիքի իմաստ՝ *a person who is not yet old enough to have the rights of an adult*: Բրիտանական ազգային կորպուսում ևս չեն հայտնաբերվել *minor* ածականի կամ բայի այնպիսի կիրառություններ, որոնք հարում են տարիքի իմաստին:

³ Տե՛ս Հ. Ա. Ասմանգույան, Մ. Բ. Հովհաննիսյան, Անգլերեն-հայերեն բառարան, Եր., «Հայաստան», 1984, էջ 29:

⁴ Անգլերենի բոլոր օրինակները դուրս են բերվել հետևյալ բացատրական բառարաններից **Dictionary by Merriam-Webster** <https://www.merriam-webster.com/word-of-the-day>, **Oxford Learner's Dictionary** <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

Հետաքրքրական է ուսումնասիրել հայերենի *աճ* և *աճել* միավորների բացատրությունները բառարանում. *աճել* բառի երկրորդ նշանակությունը վերաբերում է մարդկանց և կենդանիների հասակ առնելուն, մեծանալուն: Այսինքն՝ այս միավորը կարող է հանդես գալ որպես հայերենի «տարիք» իմաստային դաշտի անդամ: Սակայն նույնարմատ գոյականը, այն է՝ *աճ*-ը, կարելի է դուրս թողնել ուսումնասիրվող իմաստային դաշտից, քանի որ միավորի բառարանային սահմանումները հղում չեն կատարում տարիքին: Ճիշտ է՝ այս միավորի՝ բառարանում տրված առաջին բացատրությունը՝ *կենսական պրոցեսի հետևանքով օրգանական մարմնի մեծանալը՝ աճելը, մարմնի զարգացումը*⁵, գուցե ենթագիտակցորեն կապվի տարիքի հետ, սակայն դա այնքան էլ հստակ ձևակերպված չէ բառարանում: Ավելին՝ ուսումնասիրելով *աճ* գոյականի կիրառություններն Արևելահայերենի ազգային կորպուսում՝ ամրագրել ենք, որ բառը հիմնականում օգտագործվում է *տնտեսական աճ* բառակապակցությամբ և որևէ աղերս չունի տարիքի նշանակության հետ, օրինակ՝ *Տնտեսական աճ, որը ժողովրդին քիչ է մխիթարում*: Մեկ այլ օրինակ՝ *Այս ամենին հասնել հարկավոր է միայն մի քաղաքականությամբ, որը կիսթանի տնտեսությունը, կիրաժարվի բյուրոկրատական հսկողություն սահմանելուց, տնտեսական աճ կարձանագրի, կբարելավի կրթական համակարգերը և կխրախուսի քաղաքական փոփոխությունները, որպիսիք այսօր տեսանելի են այնպիսի փոքր երկրներում, ինչպես Քուվեյթը, Մարոկկոն, Օմանը*: Ուստի նպատակահարմար ենք համարել *աճ* միավորը չընդգրկել ուսումնասիրվող նյութի շրջանակներ:

Աղյուսակ 1-ում ներկայացնում ենք անգլերենի և հայերենի տարիք արտահայտող միավորների դասակարգումն ըստ նշված լեզվամշակությունների ընդհանուր տարիքային սանդղակների:

⁵ Հայերենի բոլոր օրինակները ըստ **Է. Բ. Աղայան**, Արդի հայերենի բացատրական բառարան, «Հայաստան», Եր., 1976:

Puberty (9-13 years)	1. Puberty

Adolescent (14-18 years)	1. Adolescent
	2. Minor
	3. Juvenile
	4. Youngster
	5. Teenager

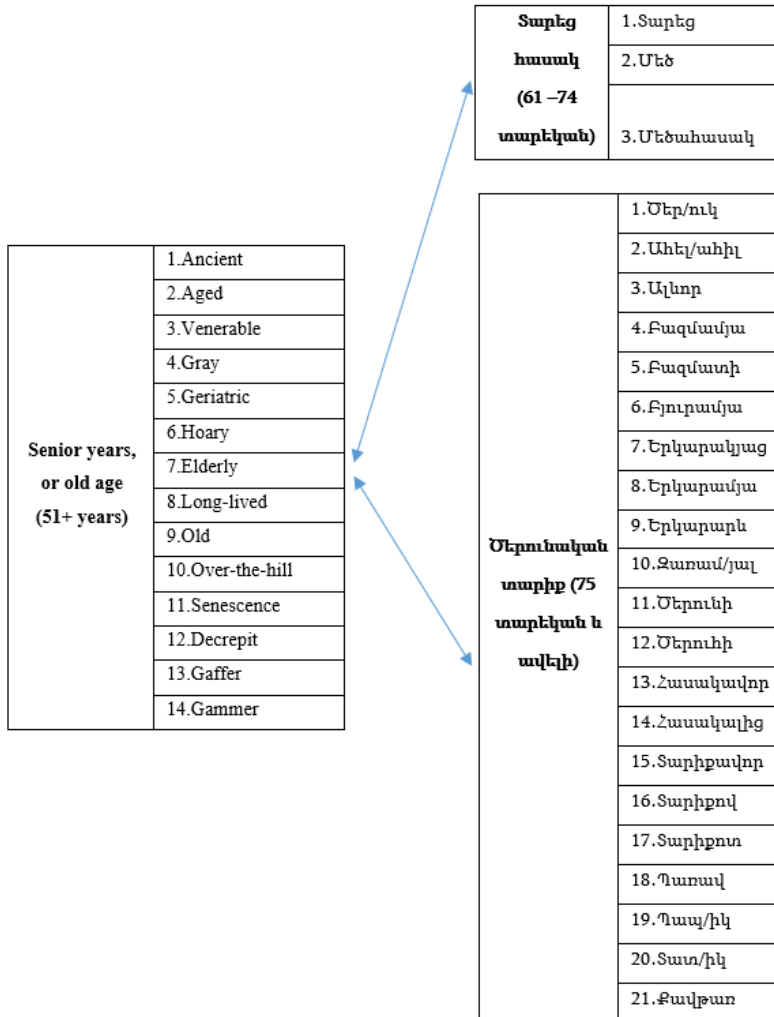
Դեռահաս հասակ (13-16 տարեկան)	1. Դեռահաս/ակ
	2. Աղածրի
	3. Անարթուն/ք
	4. Դեռատի
	5. Դպրոցահասակ
	6. Կանխահասակ
	7. Կոկոն
	8. Մանկահասակ
	9. Մանկամարդ/ուհի
	10. Սատաղահասակ
	11. Սատաղատի
	12. Նորահաս
	13. Ծաղկատի
	14. Տեսու
	15. Տղայահասակ

Պատանեկան հասակ (17-21 տարեկան)	1. Պատանի
	2. Աղվամազ
	3. Մատաղ
	4. Պատանեյակ
	5. Օրիորդ

Adult (19-30 years)	1. Adult
	2. Grown-up
	3. Mature

Middle adult (31-50 ears)	1. Middle-aged

Չափահաս տարիք (22- 60 տարեկան)	1. Չափահաս
	2. Հասուն
	3. Միջահասակ

Ըստ տարիքային սանդղակի՝ ինչպես անգլերենի, այնպես էլ հայերենի պարբերացման բոլոր աղյուսակները պարունակում են տվյալ խմբի անվանմանը համապատասխան միավորներ: Հայերենի այն միավորները, որոնց բառարանային բացատրությունը երբեմն թույլ չէր տալիս ներառել բառը այս կամ այն կոնկրետ խմբում, համապատասխանեցվել են սույն խմբերին՝ ըստ Ա. Սուքիասյանի «Հայոց լեզվի հոմանիշների բառարանում» տեղ գտած հոմանշային շարքերի: Օրինակ՝ հայերենի «անարբուն(p)» միավորի բառարանային սահմանումը հետևյալն է՝ *Անչափահասություն, կազմախոսապես չհասունացած լինելը*⁶: Ուստի տվյալ միավորը կարող էր տեղակայվել և՛ *Մանկություն*, և՛ *Դեռահաս հասակ*, և՛ *Պատանեկան հասակ* խմբերում: Սակայն հոմանիշների բա-

⁶ Ա. Ս. Սուքիասյան, Հայոց լեզվի հոմանիշների բառարան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատ., Եր., 1967, էջ 39:

ռարանը հնարավորություն տվեց հստակեցնելու բառի պատկանելությունը հենց *Դեռահաս հասակ* խմբին, քանի որ միավորի համար առանձնացվել էր *Անչափահասություն, դեռահասություն, դեռատիություն* հոմանշային շարքը: Մեկ այլ օրինակ՝ *տղայահասակ* միավորը, ըստ բառարանային սահմանման (*պատանեկան հասակում եղող, դեռահասակ, մանկահասակ*), կարող է դառնալ միաժամանակ *Մանկություն, Դեռահաս հասակ* և *Պատանեկան հասակ* խմբերի անդամ, սակայն հոմանիշների բառարանն օգնեց ճշգրտելու դրա տեղորոշումը և միավորը ներառելու *Դեռահաս հասակ* խմբի մեջ, քանի որ որպես հոմանիշ *տղայահասակ* բառի համար տրվում է *դեռահասակ* միավորը:

Անգլերենի նյութը քաղվել է Dictionary by Merriam-Webster և Oxford Learner's Dictionary բառարաններից, որոնք, բառի բացատրությունից բացի, տրամադրում են նաև դրա հոմանիշներն ու հականիշները, որոնց միջոցով ավելի դյուրին է ստացվել միավորը ներառել այս կամ այն խմբի մեջ:

Ինչպես գիտենք, տարիք ցույց տվող միավորների համար գրեթե հնարավոր չէ առանձնացնել խիստ հստակ թվային սահմաններ. այս միավորները նմանվում են յուրատեսակ շղթայի, որտեղ յուրաքանչյուր փոքրիկ օղակ կապված է նախորդին և հաջորդին: Ճիշտ է, թեև տրվում են տարիքային հստակ խմբերը՝ բնորոշ ուսումնասիրվող լեզվական մշակույթներին, այնուամենայնիվ երբեմն հանդիպում են այնպիսի միավորներ, որոնք կարելի է տեղակայել միաժամանակ մի քանի խմբում: Օրինակ՝ անգլերենի *boy-a male child from birth to adulthood* և *girl - a female child from birth to adulthood* գոյականները կարելի է տեղայնացնել միաժամանակ *Infant, Toddler, Child, Puberty, Adolescent, Adult* խմբերում: *Youth- the time of life when one is young especially: the period between childhood and maturity, young- being in the first or an early stage of life, growth, or development, immature- lacking complete growth, differentiation, or development* միավորները կարելի է միաժամանակ ներառել *Child, Puberty* և *Adolescent*, իսկ *unyoung-not young* միավորը՝ *Adult, Middle Adult* և *Senior Years* խմբերում:

Հայերենի *ծաղկահասակ* ածականը, համաձայն դրա բառարանային նշանակությունների, միաժամանակ կարելի է ընդգրկել *Պատանեկան հասակ* և *Դեռահաս հասակ* խմբերում՝ *պատանեկությունից նոր միայն երիտասարդական հասակին անցած, դեռատի*: Նշենք, որ նույնիսկ հոմանիշների բառարանը թույլ չտվեց այս միավորը հստակ տեղայնացնել այս կամ այն խմբում՝ նշելով հոմանշային հետևյալ շարքը՝ *ծաղկահասակ* միավորի համար՝ *երիտասարդ, մանկահասակ, ծաղկատի, ծաղկափթիթ, դեռատի, դեռածաղիկ*: *Երիտասարդ (չափահասության հասակից մինչև շուրջ 40 տարեկանը), աղջկահասակ (աղջկական՝ երիտասարդ հասակ ունեցող (կնոջ մասին)), ջահել (երիտասարդ, առույգ, երիտասարդական ուժերով, կայտառությամբ, առողջությամբ), ջահել-ջիվան (շատ երիտասարդ, երի-*

տասարդ և առույգ) միավորները միաժամանակ վերաբերում են Պատանեկան հասակ և Չափահաս տարիք խմբերին: Աղջիկ (իզական սեռի երեխա), տղա (արական սեռի երեխա, մանչ), երեխա (փոքրահասակ՝ պատանեկան հասակին չհասած աղջիկ կամ տղա) միավորները, համաձայն բառարանային սահմանումների, վերաբերում են Նորածին, Մանկություն, Դեռահաս հասակ և Պատանեկան հասակ, իսկ անչափահաս (ոչ չափահաս, չափահասության չհասած) միավորը՝ Նորածին, Մանկություն և Դեռահաս հասակ խմբերին: Պարման, պարմանի և պարմանուհի գոյականները նույնիսկ բացատրական բառարանի սահմանումների (արբունքի հասած երիտասարդ, երիտասարդ աղջիկ) և հոմանշային շարքի (պատանի, երիտասարդ, ջահել, պարման, պատանյակ, երիտասարդուհի) դուրսբերման արդյունքում չտեղակայվեցին մեկ պարբերացման մեջ: Դրանք միաժամանակ վերաբերում են Դեռահաս հասակ և Պատանեկան հասակ խմբերին:

Հայերենի դպրոցահասակ ածականը բառարանում սահմանվում է որպես *դպրոցական հասակ ունեցող*: Այսինքն՝ կարող ենք ասել, որ մերօրյա իրականության մեջ այս միավորը ներառում է 6-ից 18 տարեկանը, հետևաբար՝ ըստ տարիքի թվային նշման՝ այն կարող է ներառվել միաժամանակ երեք խմբում՝ Մանկություն, Դեռահաս հասակ, Պատանեկան հասակ: Մակայն Մանկություն խմբի համար առանձնացվում է 1-ից 12, իսկ Պատանեկան հասակի համար՝ 17-ից 21 տարեկանը: Ուստի կարծում ենք, որ *դպրոցահասակ* միավորը լավագույնս կհամապատասխանի Դեռահաս հասակ խմբին (13-ից 16 տարեկան)՝ միաժամանակ ունենալով անցումային շրջան այդ երկու խմբերի հետ:

Վերոնշյալ բոլոր միավորները, որոնք չեն սահմանափակվում մեկ խմբի սահմաններում և հեշտությամբ կարող են ներառվել նաև հարակից խմբերում, կազմում են անցումային գոտիներ, որոնք էլ ապացուցում են, որ տարիքային խմբերը հարում են մեկը մյուսին և չունեն թվային խիստ սահմաններ:

Առանձնակի ուշադրության են արժանի անգլերենի և հայերենի «տարիք» իմաստային դաշտում առկա այն միավորները, որոնք կարող են պատկանել միաժամանակ տարիքային բոլոր խմբերին. դրանք են՝ *coeval (of the same or equal age, antiquity, or duration)*, *junior (less advanced in age: younger)*, *peer (one belonging to the same societal group especially based on age, grade, or status)*, *senior (a person older than another)*, *ավագ (տարիքով մեծ՝ ամենամեծ (մեկի կամ մի քանիսի համեմատությամբ))*, *երեց (տարիքով ավելի մեծ, ավագ)*, *կրտսեր (տարիքով փոքր, տարիքային՝ հասակային տեսակետից երիտասարդ սերնդին պատկանող)*, *հասակակից (միևնույն հասակի, միևնույն տարիքի)*, *հասակամոտ (մոտավորապես նույն հասակի՝ տարիքի, տարիքային մեծ տարբերություն չունեցող)*, *տարեկից (մեկի հետ նույն տարիքն ունեցող, հասակակից)*: Այս բառերը կարող են պատկանել բոլոր խմբերին, քանի որ

դրանց բացատրություններում առկա է համեմատություն՝ *more/ավելի, less/պակաս, the same/նույն/միևնույն* բառերի կիրառմամբ:

Աղյուսակ 2-ը արտահայտում է սանդղակների թվային համապատասխանություն/անհամապատասխանությունը:

Աղյուսակ 2

Անգլերենի և հայերենի խմբերի միավորների թվային համապատասխանությունները

Անգլերեն		Հայերեն	
<i>Պարբերացման անվանումը</i>	<i>Միավորների թվային նշումը</i>	<i>Պարբերացման անվանումը</i>	<i>Միավորների թվային նշումը</i>
INFANT	3	ՆՈՐԱԾԻՆ	6
TODDLER	1	-	-
CHILD	5	ՄԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ	5
PUBERTY	1	-	-
ADOLESCENT	5	ԴԵՌԱՀԱՍ ՀԱՍԱԿ	15
		ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՀԱՍԱԿ	5
ADULT	3	ՉԱՓԱՀԱՍ ՏԱՐԻՔ	3
MIDDLE ADULT	1		
SENIOR YEARS, OR OLD AGE	14	ՏԱՐԵՑ ՀԱՍԱԿ	3
		ԾԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻՔ	21

Ինչպես տեսնում ենք աղյուսակից, անգլերենի տարիքային խմբերից ամենախիտը *Senior years, or old age* պարբերացումն է, որը ներառում է 14 միավոր: Ինչպես անգլերենում, հայերենում ևս ամենախիտը *Ծերունական տարիք* պարբերացումն է, որը ներառում է 21 միավոր: Ավելին՝ *Տարեց հասակ* պարբերացման երեք միավորը ևս կարելի է համատեղել այս բառերի հետ, քանի որ ըստ էության դրանք ևս մատնանշում են ծերություն: Կարծում ենք՝ այս խմբերում միավորների բազմազանությունը կապված է մեղմասացության հետ, երբ տհաճ կամ կոպիտ արտահայտությունները փոխարինվում են ավելի մեղմ հոմանիշներով: Քանի որ ծերությունը համարվում է կյանքի մայրամուտ և տանում է դեպի մահ, այն շրջանցելու և «ծեր» բառից խուսափելու նպատակով լեզուներում ստեղծվել են մեղմասացություններ: Օրինակ՝ *elderly, long-lived, over-the-hill, երկարակյաց, երկարամյա, հասակավոր* և այլն:

Նշենք, որ քանակային առումով անգլերենում միավորների խտությամբ երկրորդ տեղում են *Child* և *Adolescent* պարբերացումները՝ հնգական միավորով, այնուհետև *Infant* և *Adult* խմբերը՝ երեքական, ապա *Toddler, Puberty* և *Middle adult* խմբերը՝ մեկական միավորով:

Հայերենի երկրորդ ամենաձավալուն պարբերացումը *Դեռահաս հասակ* խումբն է՝ 15 միավոր: *Նորածին* պարբերացումը ներառում է վեց, *Մանկություն* և *Պատանեկան հասակ* խմբերը՝ հնգական, իսկ *Չափահաս տարիք* և *Տարեց հասակ* խմբերը՝ երեքական միավոր:

Եթե դիտարկենք անգլերենի *Infant* և հայերենի *Նորածին* համարժեք խմբերը, ապա առաջին հայացքից կնկատենք, որ այստեղ միավորների թվաքանակը զուգադրվող լեզուներում չի համընկնում: Սակայն,

քանի որ ըստ բառարանի՝ հայերենում *նորածին*, *նորածնունդ*, *դեռածին* և *մատաղածին* բառերը համարժեք են, ապա կարելի է ասել, որ երկու խմբում էլ միավորինների թիվը 3 է:

Ուսումնասիրվող լեզուների *Adult, Middle adult/Չափահաս տարիք* ենթախմբերը մոտ են թվաքանակով՝ 4 միավոր անգլերենում՝ *grown-up, middle-aged, adult, mature*, 3 միավոր հայերենում՝ *միջահասակ, չափահաս, հասուն*: Քանի որ չափահասությունը կապվում է չեզոքության հետ, լեզուներում այս խումբը չի առանձնացել գնահատողականությունն արտահայտող միավորներով, հետևաբար այստեղ առկա է իմաստային համընկում: Այս երևույթը չի նկատվում մյուս խմբերում, այդ պատճառով էլ դրանց միավորների թվաքանակները լեզուներում չեն համապատասխանում:

Կարծում ենք, որ անգլերենի և հայերենի խմբերում առկա միավորների թվաքանակների անհամապատասխանությունը պայմանավորված է դրանց իմաստային տարբերակվածությամբ/չտարբերակվածությամբ, ինչի ապացույց է հայերենի խմբերում միավորների քանակային խտությունը՝ ի համեմատություն անգլերենի համապատասխան խմբերի:

МАРИАМ АДАМЯН – Классификация английских и армянских возрастных единиц по возрастной шкале. – Категория времени, представления о нём имеют разнообразные формы репрезентации. Одной из таких форм может быть категория возраста. Категория возраста – это периодизация развития человека от момента зачатия (либо рождения) и до момента смерти и соответствующие этому определения возрастных границ, этапов в жизни человека, принятая в обществе система возрастной стратификации. Эта категория шире, чем только биологический или психологический возраст и включает в себя все области, связанные с возрастом человека. В каждой этнической культуре есть традиционные возрастные группы, которые могут отличаться от таковых в других странах. В работе представлена классификация возрастных единиц английского и армянского языков в соответствии с общими возрастными шкалами упомянутых языковых культур.

Ключевые слова: *семантическое поле «возраст», классификации возрастных групп, возрастная периодизация, семантическая дифференциация / недифференциация, числовое соответствие / несоответствие*

MARIAM ADAMYAN – Classification of English and Armenian Age Units According to Age Scales. – In human life, the concept of time, as well as ideas about it, has a variety of representations. The category of age is one of these forms. The periodization of human growth from the moment of conception or birth to the moment of death is referred to as age. It defines the stages of aging as well as the sociological age stratification system. This category encompasses all aspects of a human's age, not simply biological or psychological age. Traditional age groups exist in every ethnic community, though they may differ from one to the next. The work depicts the classification of age units in the English and Armenian languages in accordance with the linguistic cultures' general age scales.

Key words: *semantic field “age”, classifications of age groups, stages of life, semantic differentiation / non-differentiation, numerical compliance /noncompliance*